

NEWSLETTER

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Václav Klaus: Trump a obchodní války

Jiří Weigl: Proč vidíme každou třísku v Trumpově oku

Jan Žamboch: Jaderné zbraně předsedy Ústavního soudu

Otázka pro IVK: Jsou na místě obavy o férový průběh podzimních voleb?

Ivo Strejček: Hrozí americko-izraelská válka s Iránem?

Jiří Weigl: Češi vymírají

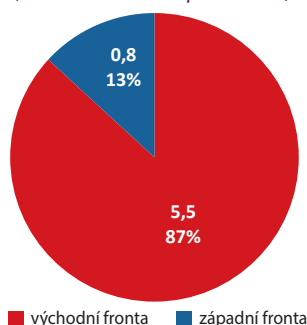
Marta M. Krumphanzlová: Dobro v hospodě

Ladislav Ják: Papež, na kterého čekáme

DUBNOVÝ GRAF IVK

Kde byla rozhodnuta druhá světová válka?

počet příslušníků německé branné moci a dalších států Osy padlých a tím vyřazených z boje na jednotlivých frontách druhé světové války (v milionech osob a procentech)

Zdroj: Wikipedia

Institut Václava Klause o.p.s.

Šárecká 15/29
160 00 Praha 6

e-mail: office@institutvk.cz
www.institutvk.cz

IVK – Newsletter
Institutu Václava Klause
Registrace MK ČR E 11024
Periodicita: měsíčník
Datum vydání: 30. 4. 2025

Trump a obchodní války

Václav Klaus

Chaotické – i když Trumpem a jeho týmem ekonomů asi záměrně chaotické – vyhlášení radikálně pozměňovaných cel prakticky vůči celému světu je důsledkem reálných, a Spojenými státy americkými silně pocítovaných změn a posunů celého světa. To, co se jeví jako téměř náhodné a nedomyšlené, je vědomá politika Trumpovy vlády. Mnoha komentátory označované jako zmatené obrovské změny cel jsou americkou sondáží reakcí jednotlivých zemí světa na tuto politiku.

To, co se jeví jako téměř náhodné a nedomyšlené, je vědomá politika Trumpovy vlády.

Pro Trumpa je – a při své volební kampani i při své inauguraci to říkal zcela jasně – dosavadní uspořádání světového ekonomického, obchodního, finančního a měnového systému nepřijatelné. Pro Trumpa je nepřijatelné dlouhodobé nadhodnocení amerického dolaru (což znamená podhodnocení dalších měn) a z toho plynoucí deficit amerického zahraničního obchodu. Trump dával jasně najevo, že není ochoten se s tím nadále smířovat. Vidí – nejen on, ale i američtí voliči – ztrátu konkurenceschopnosti amerického zpracovatelského průmyslu a z toho plynoucí deindustrializaci Ameriky, vidí ztrátu miliónů pracovních míst a vidí ekonomický úpadek významných částí kdysi ekonomicky velmi vyspělých oblastí USA.

Pro Trumpa je nepřijatelné dlouhodobé nadhodnocení amerického dolaru a z toho plynoucí deficit amerického zahraničního obchodu.

Nedávno jmenovaný předseda Council of Economic Advisors (Rady ekonomických poradců amerického prezidenta) Stephen Miran říká ve svém textu z listopadu 2024 (čili dávno předtím než byl jmenován před-

sedou tohoto klíčového úřadu) zcela jasně a jednoznačně, že si Spojené státy nadále nemohou a nechtějí dovolit mít nadhodnocenou měnu, což je způsobeno nikoli – jak by to mělo být podle ekonomických učebnic – nerovnováhou zahraničního obchodu, ale postavením amerického dolaru jako světové rezervní měny. Dlouhodobý deficit zahraničního obchodu by měl vést k znehodnocování dolaru, ale, jak říká Miran, poptávka po americkém dolaru je „nepružná“, čili na deficit zahraničního obchodu USA nereaguje.

Amerika se postavení dolaru jako rezervní měny zbavit nechce, což začíná být neudržitelné v situaci, kdy váha USA ve světě,

EDITORIAL

V průběhu měsíce dubna před 80 lety probíhaly těžké osvobozovací boje druhé světové války, která se pomalu ale jistě chýlila ke svému konci. Na západní frontě byli spojenci za Rýnem a 25. dubna se setkali na Labi u Torgau se Sověty. Na východní frontě započal útok na Berlín. Probíhala ale také nejtěžší a nejkrvavější bitva na území dnešní České republiky – bitva o osvobození Ostravska a jeho cenných surovinových zdrojů a průmyslových závodů, ostravsko-opavská operace, které se účastnil také v SSSR zformovaný 1. československý armádní sbor.

Wikipedia popisuje celkovou bilanci ostravské operace následovně. „Do bojů se zapojilo okolo 225 000 Rudoarměců a příslušníků čs. tankové brigády, z nichž téměř 24 000 padlo a 89 000 jich bylo raněno. ... Německé vojsko mělo asi 155 000 vojáků. Z tohoto počtu padlo nebo z boje bylo vyřazeno okolo 75 000 mužů a 20 000 bylo zajato.“ Jen při osvobozování nevelkého rodného města (tehdy 4 610 obyvatel) autora těchto řádek padlo 15 vojáků Rudé armády, což je mimochodem více než desetina na území Československa padlých Američanů. To nechtě není chápáno jako výtka americkým vojákům, ale jako konstatování historického faktu. Je potřeba připomínat každý zmravný život.

Mnoho se toho u nás namluvilo a namluví o osvobozování Prahy. A tak se stalo, že poměrně jasná dějinná událost

(Pokračování ze strany 1)

osvobození naší země od agresivního pangermanismu a bestiálního nacismu byla zapřažena za káru aktuálních politických sporů probíhajících v dnešní složité mezinárodní situaci. Ve spojitosti s algoritmy sociálních sítí z toho vznikl dosti nechutný a nedůstojný koktejl.

Na Ostravsku se ale o tom, kdo nás osvobodil příliš nepolemizuje. Není totiž o čem. I proto si letos město Ostrava stejně jako před pěti lety své osvobození s vděčností připomíná sloganem „Ostrava nezapomíná“. Ani my bychom neměli zapomínat. Oni všichni ti muži a ženy ležící v naší zemi stovky a tisíce kilometrů od svých domovů nemají s našimi dnešními politickými pŕtkami ani s dnešními představiteli svých zemí, ať už jde o Rusko či Ukrajinu, mnoho společného.

A proto graf měsíce, který přináší dnes tolik skloňovaná „tvrdá data“ a proto také dvě nové knihy IVK k tomuto kulatému výročí, které vyjdou na přelomu dubna a května. Abychom nezapomněli!

Filip Šebesta

podíl jejího HDP na celosvětovém HDP, dlouhodobě klesá. Ve svém textu předseda Trumpovy Rady ekonomických poradců ukazuje, že zatímco to bylo 40 % v roce 1960, teď je to pouhých 25 % (a to ještě vůbec nic neříká o tom, jaká byla váha USA ve světové ekonomice koncem druhé světové války, kdy byl současný systém tzv. brettonwoodského typu uváděn v život). Svět se radikálně mění. Z původního jednoznačného hegemonu se USA stávají sice stále mocnou, ale již jen jednou z částic dnešního multipolárního světa.

Trump evidentně chce znehodnocení dolaru, ale ponechání si pozice rezervní měny. O to by sice bylo možné usilovat americkou měnovou politikou, ale tu – při obrovské

nezávislosti amerického FEDu, americké centrální banky – v ruce nemá. Má v ruce jiný nástroj, a tím jsou cla. Proto jeho dnešní zdánlivě iracionální šachování s cly, které zbytek světa málo chápe.

Stephen Miran říká zcela jasně a jednoznačně, že si Spojené státy nadále nemohou a nechtějí dovolit mít nadhodnocenou měnu, což je způsobeno nikoli – jak by to mělo být podle ekonomických učebnic – nerovnováhou zahraničního obchodu, ale postavením amerického dolaru jako světové rezervní měny. Dlouhodobý deficit zahraničního obchodu by měl vést k znehodnocování dolaru, ale, jak říká Miran, poptávka po americkém dolaru je „nepružná“, čili na deficit zahraničního obchodu USA nereaguje.

Nechápe jeho podstatu. Nechápe to, že se v podstatě ze strany Trumpa jedná o negociační nástroj. Nechápe, že Trump chce vyvolat tomu odpovídající reakce zbytku světa, které by pomohly snížit neudržitelný deficit amerického zahraničního obchodu a obrovské množství dolarových aktiv v rukou zbytku světa, zejména Číny.

Nechápe také, jak je možné, že Trump vytváří takový chaos. Ráno něco vyhlásí a večer to zruší. Myslím, že to podceňuje mimořádnost postavení amerického prezidenta v americkém politickém systému. Svět to špatně chápe, protože nikde jinde by něco takového nebylo možné. Prezident Putin, ani čínský prezident Si Ťin-pching (oba údajně autokraté) by při takovém svém údajně chaotickém chování dlouho nevydrželi.

Je překvapivé, že to v Americe možné je. Tam se ale vždy věřilo v sílu jednotlivce. Nikde ve světě nemá jedinec takové postavení, ani v autokratických systémech východní Asie. Jedním z důsledků je i to, že demokratické země nejsou schopny reagovat stejně rychle (o nedemokratických konstruktech typu Evropské unie ani nemluvě, i když tam si to částečně představit dovedu). U nás by to musely projednávat sněmovní a senátní výbory. A vedení jednotlivých politických stran.

Z tohoto Trumpova chování bychom neměli vyvozovat, že je jeho záměrem vytvářet obchodní války a že Trump přestává mít zájem o co nejsvobodnější a nejvolnější mezinárodní obchod. Toto jeho chování směřuje k tomu, aby byla vytvořena nová ekonomická rovnováha, kterou starý systém světového obchodu, vytvořený po druhé světové válce institucemi typu IMF a GATT (přetransformovaný na WTO), už dlouhá desetiletí nebyl schopen zajišťovat. To by mohlo otevřít prostor pro daleko racionálnější světový obchod.

Svět se radikálně mění. Z původního jednoznačného hegemonu se USA stávají sice stále mocnou, ale již jen jednou z částic dnešního multipolárního světa.

Proto jsem si dovolil v rozhovoru pro švýcarské Die Weltwoche v tomto týdnu tvrdit, že Trump není ničitel světového obchodu, ale dlouhodobě jeho zachránce. Tento týdeník dal rozhovoru se mnou název „Befreier, nicht Zerstörer“, proto tato dvě slova teď používám. V podtitulu uvedl jeho šéfredaktor Roger Köppel, že jde od Trumpa o osvobozující krok oproti nespravedlivé a neliberální globalizaci.

12. 4. 2025

Proč vidíme každou třísku v Trumpově oku, ale trámu v oku vlastním si nevšímáme?

Jiří Weigl
výkonný ředitel IVK

Donald Trump za necelé tři měsíce své vlády dokázal bezprecedentně obrátit svět vzhůru nohama. Jeho posledním hitem je velké zvýšení cel na všechny dovozy do USA. Světová politika i trhy jsou v chaosu, všichni se snaží s USA vyjednávat a veřejný prostor je zaplaven zmatenou protitumpovskou propagandou.

O tom, že cla a jiné překážky obchodu jsou špatné, se učí studenti ekonomie už na počátku studia. David Ricardo měl a má prav-

Jaká bude nakonec výsledná celní ochrana amerického trhu ještě není zdaleka jasně.

du se svou teorií mezinárodního obchodu, založenou na pojmu komparativních výhod, které – ceteris paribus (za jinak stejných podmínek) – činí volnou mezinárodní směnu zboží výhodnou pro všechny a zajišťují tak optimální alokaci zdrojů. Toto si z dob studií pamatují ještě všichni, a tak se

politici, ekonomové i novináři předhánějí v odsudcích a zesměšňování „chaotického a šíleného idiota Trumpa“. Myslím, že tato kakofonie není namístě.

Nejde jen o to, že Trump uvalení vysokých cel používá jako negociační nástroj, který mu vzhledem k ekonomickému významu amerického trhu pro celý svět, umožňuje dostat partnery v nevýhodné pozici k jednacímu stolu a vynutit si na nich ústupky, kterých by standardními metodami nedosáhl. To se děje a bude dít, a americký prezident se tím ani netají. Jaká bude nakonec výsledná celní ochrana amerického trhu, proto ještě není zdaleka jasně. ▶

Trumpova akce má ale svou jinou, hlubší logiku. Problém se současným systémem mezinárodního obchodu je za prvé ten, že se dnes zdaleka nejedná o skutečně volný obchod, přestože zde máme WTO a další mezinárodní instituce, které se o odstranění obchodních překážek snaží. Přesto v tarifní a netarifní ochraně trhů různých zemí existují stále ještě velké překážky a rozdíly. Naše EU je toho dobrým příkladem.

Donald Trump je byznysman a akční politik, který nepřišel do úřadu proto, aby přihlížel americkému úpadku.

Podstatnější věc je ovšem jiná. Jde o to zmíněné „ceteris paribus“ v Ricardově teorii. Velmi se totiž liší míra regulace a další podmínky pro podnikání na různých trzích, takže nejde jenom o mezinárodní obchod, ale především o investiční klima a další podmínky. A zde se za poslední dekády poměry ve světě zásadně změnily. Jestliže dříve byla průmyslová výroba zboží soustředěna na vyspělém Západě, který na mezinárodních fórech prosazoval otevírání zahraničních trhů a liberalizaci mezinárodního obchodu, protože pro něho byly výhodné, dnes tato situace už dávno neexistuje.

Vše zdánlivě ricardiánsky optimálně funguje až do chvíle, kdy si politici a ekonomové uvědomí, že v přeregulovaném státu blahobytu se nevyplatí vyrábět téměř nic, že bohatství západních zemí se pomalu přesunulo někam na východ a že se žije na dluh.

Liberalizace mezinárodního obchodu a investičních podmínek přinesla dva fenomény s protichůdným efektem – na jedné straně na vyspělém Západě vznikla přeregulovaná společnost blahobytu s obřími sociálními výdaji, což zhoršuje podnikatelské prostředí a zvyšuje výrobní náklady. To na druhé straně nutí západní byznys přesouvat výroby do nákladově příznivějšího zahraničí. Vše zdánlivě ricardiánsky optimálně funguje až do chvíle, kdy si politici a ekonomové uvědomí, že v přeregulovaném státu blahobytu se nevyplatí vyrábět téměř nic, že bohatství západních zemí se pomalu přesunulo někam na východ a že se žije na dluh. Přesun výroby do Asie sice přinesl nízké ceny průmyslového zboží západním spotřebitelům a vysoké zisky nadnárodními společnostmi vyrábějícím v Asii a prodávajícím na Západě a dále přispěl k ohromnému rozmachu mezinárodního obchodu a dopravy. Měl však rovněž za následek úpadek celých velkých tradičních

průmyslových regionů na Západě a obří zadluženost západních zemí USA počínaje. Této nesnesitelné lehkosti globalizovaného bytí si vyspělé země bezstarostně užívaly několik posledních dekád.

Již řadu let je ale zjevné, že pokud mezinárodní hospodářské vztahy budou probíhat v současném módu beze změny dále, je úpadek USA a s nimi celého Západu neodvratný a nástup Číny a Indie ke světovládě jistý. Donald Trump je byznysman a akční politik, který nepřišel do úřadu proto, aby přihlížel americkému úpadku. Nechce pokračovat v politice nesmyslných amerických válek daleko ve světě, které USA v posledních letech všechny strategicky prohrály a přispěly tak k gigantickým schod-

Již řadu let je zjevné, že pokud mezinárodní hospodářské vztahy budou probíhat v současném módu beze změny dále, je úpadek USA a s nimi celého Západu neodvratný a nástup Číny a Indie ke světovládě jistý.

kům amerických financí. Byl zvolen milióny nespokojených Američanů z upadajících regionů, odkud odešel průmysl a pracovní příležitosti do Asie. Jeho MAGA (Make America Great Again) není jen prázdné heslo, on chce s dnešní situací něco udělat. Ta je evidentně hrozbou i pro národní bezpečnost USA, což potvrdila covidová krize a další turbulence, které prokázaly fatální závislost vyspělých zemí na asijských dodavatelích (např. faktický monopol Indie na výrobu léků, Číny na výrobu zdravotních pomůcek atd.). Proto chce také skončit zbytečné válečné konflikty za americké peníze, na nichž americký rozpočet krvácí.

Současně si je Trump vědom, že má pouze krátký čtyřletý mandát a že není schopen odstranit houštiny regulací, které se za desítky let navršily a které znevýhodňují americké podnikatelské prostředí ve srovnání s Asií. Chce vrátit průmyslovou výrobu do USA, protože ví, že v dnešních podmínkách už globalizace neslouží zájmům Ame-

riky, ale Číny. Jeho celní ofenzíva je proto výstřelem z Aurory do boje za odvrácení amerického setrvalého úpadku a hrozícího finančního bankrotu. Je to krok hodně hrubý a nesofistikovaný, ale má jasnou logiku, kterou si nikdo u nás ani v EU nechce vůbec připouštět.

USA jsou obrovská země a zahraniční obchod pro ně nehraje takovou roli.

Navíc USA jsou obrovská země a zahraniční obchod pro ně nehraje takovou roli, jako například pro malou otevřenou ekonomiku závislou na exportu, jako je ta naše. Jiným podobným příkladem téhož může být velmi omezený vliv všemožných sankcí na ohromné Rusko.

V této souvislosti platí ještě další argument pro naši současnou debatu a odsudky amerického prezidenta – všichni, kteří dnes tak zuřivě chrlí nadávky na Trumpa a exhibují svými „hlubokými“ znalostmi ekonomie a mezinárodního obchodu, by se měli zamyslet nad tím, kde byli a co křičeli, když pan Timmermans s Ursulou von der Leyen a Petrem Fialou uskutečňovali svůj Green Deal a Fit for 55, které zvýšily našim exportérům náklady do nebes, likvidují naši konkurenceschopnost a nehodlají na tom nic měnit. Kdy, kde a jak vážně na relevantních fórech protestovali naši vládní anti-trumpisté proti nesmyslnému zdražování energií emisními povolenkami, což likviduje náš průmysl v přímém přenosu mírou zcela nesrovnatelnou s americkými cly. Kdy a kde se vzbouřili proti administrativnímu moru ESG, DEI nesmyslů a všem dalším šílenostem, které nám Brusel nutí. Proti této permanentní likvidaci naší konkurenceschopnosti made in EU jsou Trumpova cla problémem daleko nižšího řádu a nikdo u nás s tím nic nedělá.

Vydejme tedy nejprve trám ze svého oka, než začneme kritizovat třísku v oku amerického prezidenta. Do pekel totiž hospodářsky směřuje především naše nafoukaná EU a my s ní.

7. 4. 2025

Předplatné IVK na rok 2025

INSTITUT
VÁCLAVA
KLAUSE

Předplatné IVK zahrnuje pravidelný newsletter, newslettery plus, sborníky a ostatní publikace, pozvánky na semináře.

Základní cena předplatného je 1000 Kč.

Studentské předplatné 500 Kč.

predplatne@institutvk.cz

Jaderné zbraně předsedy Ústavního soudu

Jan Žamboch
právnik

V rámci diskusí kolem volby rumunského prezidenta se k tématu soudních zásahů do volebního procesu v rozhovoru pro info.cz vyjádřila i v České republice osoba zřejmě nejpovolanější, předseda Ústavního soudu JUDr. Baxa. Vždy se vyplatí lidem naslouchat pečlivě a brát jejich slova vážně, v případě lidí v postavení soudce, kteří z podstaty věci pracují se slovy s obzvláštní péčí, to platí dvojnásob.

Dr. Baxa pronesl mimo jiné tato slova: „Prostě, marná sláva, ty volby holt se asi nemají rozhodovat v soudních síních. Ten soudní zásah ale má být přítomný jako že něco je možné, nemá se s tím řinčit, je to prostě taková ta atomová bomba, o které musíme vědět, že existuje, ale nebudeme ji odšpuntovávat každý druhý měsíc.“ O chvíli později pokračoval: „Nemůžeme se spokojit s tím, že tyto instituce (miněň Ústavní soud, horní komora parlamentu, nezávislá média – pozn. autora) tady budou jen jako fíkové listy, že je máme, protože se to sluší je mít, ale ve skutečnosti ať rozhodnou jednou za čtyři roky voliči a ti mají první a poslední slovo. To by mohlo být dost nebezpečné.“

Voliči první a poslední slovo mít musí, to je smyslem voleb.

Jakkoli je snad možné tato slova v kontextu celého vyjádření vykládat i tak, že nebezpečí by spočívalo v nepřítomnosti kontrolních mechanismů, nikoli v projevené vůli voličů, nic ze slov ústavního soudce Baxy nedává odpověď na zásadní otázku, zda je smyslem kontrolních mechanismů zajistit, aby ve volbách byla zjištěna vůle voličů, nebo zajistit, aby volby dávaly jakýsi „správný“ výsledek.

Voliči první a poslední slovo mít musí, to je smyslem voleb. Nebezpečné by bylo, kdyby volební proces byl natolik narušen, že by vůle voličů nebyla zjištěna správně, tj. že by došlo k manipulaci s odevzdanými hlasy nebo voliči byli zastrašováni. Pokud je vůle voličů zjištěna správně, nebezpečné to být nemůže už jen z toho důvodu, že u nás neplatí ústavní zásada suverenity parlamentu, jak ji znají ve Velké Británii, ale výkon moci je u nás omezen ústavou. I kdyby tedy parlament ovládla strana s totalitní politikou, ústava neumožňuje přijímání zákonů odporujících ústavně zajištěným právům.

Dalším důvodem, proč to u nás zjevně nebezpečné být nemůže, je, že žádné strany, které by měly nedemokratický program, prostě nemáme. Stran s extrémním programem je u nás hodně, vlastně všechny, ale to je dáno úhlem pohledu – jako extrémní se jedněm jeví požadavek na omezení suverenity odevzdáním dalších pravomocí do rukou mezinárodní instituce, jiným se zase jeví jako extrémní požadavek na vystoupení z takové instituce. Extrémním se někomu jeví požadavek na masové přijímání migrantů, jinému se jako extrémní jeví požadavek takovému přijímání zamezit. Všechny takové politické postoje jsou legitimní, ale jsou to volby, a jen volby, co může rozhodnout o tom, jak se bude k takovým problémům přistupovat. Soudní zásah do řádně projevené vůle voličů je nepřijatelný.

V této souvislosti vyvstává i otázka lives tzv. dezinformací na volební výsledky. K němu za žádných okolností v demokratické zemi přihlížet nelze. Vládě ani soudům nesmí být nic do toho, co lidi poslouchají, co čtou, na co se dívají, koho obdivují a komu věří. Není možné voliči sdělit, že jeho hlas neplatí, protože „naslouchal zahraničním rozhlasovým vysílacům.“ Volič je v demokratické zemi suverén a důvody jeho volby žádnému přezkumu podléhat nesmějí. Listina práv a svobod ostatně říká, že „občané mají

právo podílet se na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců.“ Pokud by důvody volby mohly být přezkoumávány státem, taková volba by svobodná nebyla. Rumunský ústavní soud své rozhodnutí zrušit volby založil mj. na tvrzení, že „zjištěné nepravdivosti (míněno ve volební kampani) zkreslily svobodný a správný charakter hlasování občanů.“ Jak to mohl u více než 2 milionů voličů hlasujících pro Călina Georgescu zjistit, zůstává záhadou. Už jen proto, že identita takto údajně postižených voličů není z důvodu tajnosti voleb známa.

Doufat, že něco podobného jako v Rumunsku se u nás stát nemůže, je málo. Je nutno nahlas trvat na tom, že respektovány budou takové výsledky voleb, jaké se řádně zjistí z volebních lístků.

Některá vyjádření ústavního soudce Baxy v uvedeném rozhovoru na zdrženlivý přístup soudu k těmto otázkám ukazují. Na druhou stranu slova o atomové bombě působí výhrůžně, což rozhodně není dojem, který by soudní instituce měla vyvolávat. Zbraněmi se hrozí nepřítelům, soudy ovšem nepřítel nemají, soudy podle práva, a ničeho jiného, nepředpojatě rozhodují, která strana sporu má právo na své straně. Soud při tom nemá možnost výběru, jestli se právo aplikuje či nikoli – právo se v jeho celistvosti aplikuje vždy. Jinými slovy, soud nemá možnost výběru, jestli něco odšpuntuje či nikoli.

Doufat, že něco podobného jako v Rumunsku se u nás stát nemůže, je málo. Je nutno nahlas trvat na tom, že respektovány budou takové výsledky voleb, jaké se řádně zjistí z volebních lístků. Pravomoc povýšit svou vůli nad vůli voličů Ústava žádnému soudu nedává.

1. 4. 2025

Jsou na místě obavy o férový průběh podzimních voleb?

Odpovědi IVK do dubnové ankety časopisu TO

Otázka: Rumunský ústavní soud vyřadil z prezidentské volby pravicového kandidáta Calina Georgesca, ve Francii byla za zneužívání náhrad Evropského parlamentu odsouzena a odstavena z případné příští kandidatury na prezidentku předsedkyně Národního sdružení Marine Le Penová. Máte ve světle těchto událostí v zemích Evropské unie obavy o férový průběh podzimních voleb do Sněmovny v České republice?

Václav Klaus

Mé obavy o osud podzimních voleb v naší zemi jsou obrovské. Když vidíme narůstající agresivitu exponentů vládnoucí koalice v médiích, ale i v bezpečnostních složkách a v justici, obávám se, že i u nás může být uplatněn rumunský, nebo Rumunsku a Francii podobný scénář. Útoky na Okamuru, Turka a Konečnou nevěstí nic dobrého. Europoslanek Konečná má na mnoho věcí v naší společnosti jiný názor než já (nebo

než typický čtenář časopisu TO), ale je v parlamentu už dvě desetiletí, a zatím proti našemu demokratickému zřízení nic nezákonného nebo neústavního neudělala. Názory Macinky a Turka znám a ani jim nic takového nelze vytknout. Snad se svobodných voleb dočkáme.

Jiří Weigl

O nadcházející volby se skutečně obávám. Vládnoucí evropský progresivistický main-

stream, do něhož patří naše vládní koalice, se voličů bojí a svobodné volby a vůbec demokracie mu překážejí. Proto nastupují brutální zásahy – politické zneužívání represivního aparátu a justice v Rumunsku, ve Francii, ale i v Německu a dalších zemích jsou velmi varovné. V atmosféře válečné hysterie, kterou naše vláda vyvolává, je možné si představit, že náš velmi aktivistický Ústavní soud a tajné služby mohou do volebního procesu zasáhnout s cílem udržet současné vládní síly u moci.

Filip Šebesta

Stále věřím, že volby u nás férově budou. Nicméně tlak establishmentu vůči politické revoltě, která v té či oné podobě probublává v mnoha západních zemích bychom neměli brát na lehkou váhu. Do Vašeho

vyčtu by se jistě hodily i další události, netuchající nátlak na německou AfD symbolizovaný vyjádřením exkomisaře Bretona, že když si poradili v Rumunsku, poradí si i jinde, snaha soudní cestou odstranit Donalda Trumpa nebo také nedávné odsunutí lokálních voleb v devíti oblastech Velké Británie z roku 2025 na rok 2026. U nás vidíme podivné stíhání SPD za podobu jejich billboardů. Z druhé strany je to tlak na demokraticky zvolené vlády v Maďarsku nebo na Slovensku (a do nedávna také v Polsku), ale i soudcokratické, která se svými verdikty snaží v Itálii zvrátit přísnou migrační politiku premiérky Meloniové.

Některé ze zmiňovaných případů posuzovaných soudy mají snad i nějaký meritorní základ, nicméně nelze se zbavit dojmu, že

takto přepečlivě v oblasti spravedlnosti postupuje západní justice pouze jedním politickým směrem.

Dokážu si představit, že se u nás objeví pokusy o diskreditaci neparlamentní opozice, že se bude neférově operovat s domnělou osudovostí podzimního hlasování a falešnými dilematy mezi demokracií a nedemokracií, obávám se, jak veřejnost přijme výsledky z korespondenčního hlasování, před jehož přijetím jsme v IVK dlouho a hlasitě varovali. Lze-li v tomto spatřovat onu neférovost, tak volby neférově určitě budou. Nicméně ohrožení bezprostřední férovosti voleb ve smyslu jakýchkoli přímých manipulací nebo účelového vyřazení některého z opozičních kandidátů z boje soudní cestou se u nás stále ještě neobávám. ■

Hrozí americko-izraelská válka s Iránem?

Ivo Strejček

člen správní rady IVK

Ač se nám zdá, že vývoj rusko-ukrajinské války je tím nejpodstatnějším, co by nás mělo v těchto měsících zajímat, neměli bychom se dopustit lehkovážné nevšímavosti a nezajímat se o vývoj na Středním východě.

O víkendu byly v Ománu započaty nepřímé rozhovory mezi USA a Iránem. To je mimořádná událost, ač se o ní v českých médiích nic detailního nedozvíme. To je chyba, neboť vývoj v této části světa je velmi nebezpečný a snadno by mohl přerůst ve vážný vojenský konflikt.

Deklarovanými cíli, kterých by si nyní americká strana přála dosáhnout, je iránské vzdání se jaderného programu, vyjednání závazku, že Irán nebude vlastnit jadernou zbraň a podvolí se detailní průběžné mezinárodní kontrole.

O co jde? Donald Trump hledá řešení, kterým by odradil Irán v pokračování iránského nukleárního výzkumu. Přestože ve svém prvním funkčním období odmítnul úsilí svého předchůdce Baraka Obamy a již navrženou americko-iránskou dohodu jednostranně zrušil, po letech se vrací k dalšímu vyjednávání. Deklarovanými cíli, kterých by si nyní americká strana přála dosáhnout, je iránské vzdání se jaderného programu, vyjednání závazku, že Irán nebude vlastnit jadernou zbraň a podvolí se detailní průběžné mezinárodní kontrole. Veřejně nedeklarované americké (říkejme raději izraelské) cíle jsou však zřejmě širší. Američané by si přáli, aby Irán přestal hrát dominantní

politickou roli na Středním východě, neboť tím prý ohrožuje okolní země (říkejme přesněji Izrael).

Co se americkým vyjednavacům skutečně podaří vyjednat, to se teprve uvidí a výsledky zřejmě nelze čekat příliš rychle. Trump však nevykazuje přílišnou trpělivost, neboť pohrozil Iránu, že „nebude-li dohoda uzavřena rychle, bude to hodně, hodně špatné“. Není úplně jasné, co se za těmito Trumpovými slovy skrývá, přestože bývalý kandidát na amerického prezidenta a přesvědčený odpůrce všech válečných konfliktů Ron Paul Trumpova slova označil za „návrat k neokonským choutkám Bushe mladšího“. Snad to tak zlé nebude, ač ve východním Středomoří byl prodloužen pobyt americké letadlové lodi a na indickém atolu Diego García přistály americké bombardéry B-2 s podpůrným vojenským konvojem.

Americké úvahy o vojenském střetu s Iránem podněcuje a vyhrocuje Izrael se svým ministerským předsedou Netanyahuem. Ten má představu (a veřejně ji říká), že „zvolení Donalda Trumpa prezidentem je otevřeným oknem příležitosti k velké a rozhodující válce s Iránem“. S úplným pochopením u Trumpa se tato Netanyahuova slova asi nesetkala, když se minulý týden potkali v Bílém domě. Podle tamních zdrojů Trump „velkou válku“ s Iránem nechce, snad by dal svolení k několika americko-izraelským úderům demonstračního charakteru proti pečlivě vybraným vojenským cílům. Přehnaný optimismus ovšem není na místě. Jednak proto, že Trump má k židovskému státu politicky i lidsky blízko, jednak proto, že proizraelská politická lobby v USA je pověstná svými viditelnými i neviditelnými schopnostmi efektivně dosahovat na americké politice cílů výhodných pro Izrael.

V dnešním výbušném mezinárodním prostředí se podle agentury Bloomberg ukazuje neočekávaná pomoc. Rusové při vyjednávání s Američany v Saudské Arábii zřejmě vyhověli americké prosbě, aby Rusko uplat-

nilo svůj vliv na Irán a pomohlo deeskalovat situaci. Možná právě v ochetě Rusů pomoci v hledání mírového uspořádání na Středním východě hledíme i překvapivou míru shody, se kterou se Lavrov s Rubiem rozcházel, když prohlašovali, že „předmětem jednání nebyla pouze Ukrajina, ale také širší zájmy, které nelze bez obou velmocí úspěšně vyřešit“.

Rusové při vyjednávání s Američany v Saudské Arábii zřejmě vyhověli americké prosbě, aby Rusko uplatnilo svůj vliv na Irán a pomohlo deeskalovat situaci.

Avšak nebude to všechno tak snadné. Irán bude k jednání s USA přistupovat ve zcela jiné pozici, než tomu bylo s Obamou v roce 2015. Podle všech náznaků a amerických obav je zřejmě možné, že země už stojí těsně před dokončením jaderné zbraně, nebo alespoň iránský jaderný program pokročil tak daleko, že přimět Irán k přijetí pro Američany schůdného řešení může být velmi komplikované. To Irán činí pro jednání silným. Přestože Američanům naznačil ochotu jednat, současně jim definoval i meze reality: už nečekejte naši kapitulaci.

Pokud by mělo dojít k jakémukoli vyhrocení situace na Středním východě, pokud by se Trump nechal vlákat svým izraelským spojencem do „velké války“, kterou si Netanyahu přeje, důsledky pro svět by byly ohromné – vojenské, politické i ekonomické. Případný konflikt s Iránem by už nebyl jen regionální válečnou epizodou, ale skutečným bezpečnostním a politickým otřesem nejen celého Perského zálivu a východního Středomoří, ale Středního východu samotného.

Opatrnost a rozvaha jsou na místě. Naštěstí se zdá, že Trump, podobně jako na Ukrajině, dává přednost diplomacii. A to je optimistické.

15. 4. 2025

Jiří Weigl
výkonný ředitel IVK

Podle zprávy ČSÚ z minulého týdne se loni narodilo nejméně dětí v naší moderní historii – pouhých 84 000. Počet obyvatel země sice stoupl o zhruba 8 900 osob, ale to byl výsledek kladného migračního salda, které dosáhlo čísla 36 800, zatímco zemřelí přecísílili nově narozené o 27 900. Češi zkrátka vymírají a tento trend pokračuje již šestým rokem a prohlubuje se. Jestliže na počátku této dekády byl hlavní příčinou covid a jeho dopad na úmrtnost, dnes je to zcela evidentní rekordní pokles porodnosti.

Uvádějí se známé příčiny – rodí slabé populační ročníky z počátku 90. let, vliv má odkládání rodičovství do pozdějšího věku, změna životního stylu a nedobrá sociální situace mladých párů – především nedostatek bydlení atd. Tyto skutečnosti jsou pravidelně konstatovány rok od roku, ale nikdo se jimi příliš nezabývá. Možná pouze někteří autoři zmiňují tento vývoj v souvislosti s nejasným dopadem covidu a mRNA vakcín na lidské zdraví a plodnost ve snaze dobrat se nějaké seriózní reakce odpovědných míst na pandemickou apokalypsu.

Politikům se katastrofický demografický vývoj hodí k obhajobě úsporných opatření v důchodovém systému a prodlužování věku odchodu do důchodu. Jinak převládá obecné přesvědčení, že se jedná o privátní věc občanů a státu do toho nepřísluší příliš zasahovat. Prý to ani nelze a každý takový pokus by byl neefektivní.

Politikům se katastrofický demografický vývoj hodí k obhajobě úsporných opatření v důchodovém systému a prodlužování věku odchodu do důchodu. Jinak převládá obecné přesvědčení, že se jedná o privátní věc občanů a státu do toho nepřísluší příliš zasahovat. Prý to ani nelze a každý takový pokus by byl neefektivní.

Maximálně ještě někteří doufají, že se demografický problém vyřeší masovou migrací, avšak zkušenosti zemí na západ od našich hranic svědčí o tom, že tudy cesta k prosperitě a stabilní společnosti rozhodně nevede.

Pokud se ale s tímto vývojem smíříme a nečiníme nic s tím, co je zcela zjevně výsledkem našeho vlastního rozhodování, čeká

Češi vymírají

nás v důsledku demografického úpadku velmi neradostná budoucnost.

Život v podmínkách zúžené reprodukce nebude lehký, a to nejen kvůli obtížné financovatelnosti důchodového systému. Všeobecně bude ubývat zdrojů, které zmenšující se ekonomika bude generovat. Chronický bude nedostatek pracovních sil, naše váha v mezinárodních ekonomických i politických vztazích bude klesat. Zmenšující se aktivní populace se nebude schopna postarat o své seniory, jejichž převaha bude podvazovat rozvoj produktivních sil společnosti.

Stabilizace demografického vývoje musí být zásadním imperativem každé zodpovědné vlády.

Stabilizace demografického vývoje musí být zásadním imperativem každé zodpovědné vlády. Nelze akceptovat to, že se síly společnosti vyčerpávají na nedosažitelné, utopické cíle, jako je sisyfovský boj s klimatickou změnou, již evidentně nejsme schopni ovlivnit, zatímco naši prosperitu i národní přežití viditelně ohrožuje v daleko kratších horizontech tento zcela neblahý demografický vývoj.

Změna přístupu státu a společnosti v této oblasti, která by zapůsobila, neznamená nahodilé kroky v sociální oblasti, jak se doposud většinou děje. To žádná skutečná propopulační politika není a nemůže být. Ke změně trendu je třeba zásadní a komplexní změna celkového přístupu politiky k zastávaným hodnotám a změna společenské atmosféry v daleko širším smyslu. Nejde zdaleka jen o problém sociální či bytový. Jde především o rehabilitaci významu rodiny jako základní stavební a reprodukční buňky společnosti a o její ochranu.

Dnešní moderní stát dělá v duchu progresivistické ideologie všechno pro to, aby rozpad rodiny usnadnil a urychlil, aby snížil její význam a relativizoval její funkce. Máme vysokou rozvodovost, která stále stoupá? Tak rozvody ještě více usnadněme. To právě odhlasoval náš parlament. Nedaří se výchova mladé generace? Ještě dříve tedy nažeňme matky do zaměstnání. Fungující rodina stát nezajímá, on oceňuje samoživitelky. Nezodpovědnost vyhrává a je společensky oceňována. Veškerá výchova ve školách i působení státních i nestátních opinion makerů působí proti rodině a rodičovství.

Manželství homosexuálů a jejich adopce dětí, to je v našich poměrech pro některé zásadní politická priorita, která opanovala veřejný prostor. Kvetou genderové teorie, mnohost pohlaví, transgender a feminismus. Vážně nám opinion makeři vnucují místo tatínka a maminky rodiče 1 a rodiče

2. Ve školách a školkách se stát pokouší svou vzdělávací politikou ve vnímání dětí smazávat rozdíly mezi muži a ženami jako nebezpečné stereotypy.

Mateřství, všemi společnostmi v minulosti oceňované, vyzdvihované, podporované a chráněné je v soudobém pojetí primárně překážkou v práci, která by měla být pokud možno minimalizována. Dnešním dívkám je mateřství a výchova dětí prezentována jako handicap, nikoliv jako naplnění smyslu jejich existence. Ideálem dnešní doby je nikoliv rodinné soužití muže a ženy, jejich dlouhodobý, celoživotní vztah a vzájemná odpovědnost a pomoc mezi rodiči a dětmi, ale izolování osamělí jednotlivci žijící v jednočlenných minidomácnostech odkázaní na péči státu, který na ni ale bude mít stále méně zdrojů. Že je s těmito východisky reprodukce společnosti obtížná, ne-li nemožná není žádným překvapením.

Je na čase rehabilitovat zdravý rozum a věnovat společenskou pozornost manželstvímu a ženě, všestranně ho podporovat nejen materiálně, ale i ideově a výchovně, přestat vytvářet falešnou představu, že úkolem žen je profesně soupeřit s muži, zatímco mateřství je ponižující a nepohodlné otroctví, výraz maskulinního útlaku a podobné nesmysly, jimiž veřejný prostor oplývá. Nikdo na světě přece nedokáže dětem dát lásku a v ní je vychovat, tak jako ony – jejich matky.

Je na čase přestat vytvářet falešnou představu, že úkolem žen je profesně soupeřit s muži, zatímco mateřství je ponižující a nepohodlné otroctví, výraz maskulinního útlaku a podobné nesmysly, jimiž veřejný prostor oplývá.

Snažme se ze všech sil, které naše společnost má, aby lidé měli více dětí a aby žili rodinným životem tak, jako generace před námi. Namísto úsilí zvýšit kvótami počet žen v představenstvech firem a stimulovat jejich vstup do dosud tradičních mužských profesí se snažme zvýšit počet žen v porodnicích a při výchově jejich vlastních dětí a náležitě to oceňme. Tuto jejich roli na rozdíl od všech ostatních není schopen nahradit nikdo na světě, i kdyby se všichni muži rozhodli pro změnu pohlaví.

Stále jsme nuceni se přesvědčovat, že popření základních hodnot a tradic, na nichž lidská společnost po tisíciletí stála, nás vede nikoliv k lepší budoucnosti, ale na scestí. Vymírání našeho národa je toho příkladem. Zamysleme se nad tím a něco s tím dělejme.

Dobro v hospodě

**Marta Magdalena
Krumphanzlová**
Institut Václava Klause

Byť v těchto dnech světem hýbou mnohem zásadnější události, v Čechách se kromě Ukrajiny a Trumpa nyní probírá i částečně odvolání kněze Marka Orka Váchy kvůli mši svatě sloužené v břevnovské Sýpce. Myslí, že by bylo vhodné dnes tolik omílaná klíšé na podporu „Hospodina v hospodě“, vyslovovaná nepovolnými či mimo církev žijícími lidmi, znovu probrat a uvést na pravou míru. Nejedná se totiž o banální jednorázový spor. Touha emotivně se vyjadřovat ke všemu, čemu ve skutečnosti člověk racionálně nerozumí a ani rozumět nechce, což se bohužel se často týká i zmatených „progresivních katolíků“, je totiž rozšířena nejen mezi těmi, kteří soucítí s novodobým „Husem-Váchou“. Vzorec mainstreamového myšlení a kolektivní hysterie celé společnosti, a to jak v otázce Ukrajiny, tak současných Spojených států, Evropské unie nebo Maďarska a Slovenska, je totiž stále stejný. Pokud se pozorněji zaposloucháme, v dnešní církvi se například používají úplně stejné formulace o „Jednotě“, „Bratrství“, „Otevřenosti“ a „Demokracii“ jako v dnešní Evropské unii. Jednotou se však nemyslí jednota církve s Bohem, nýbrž jednota s duchem druhého vatikánského koncilu, a demokratizací se myslí působení zbyrokratizovaných a zbytečných synod.

Je příznačné, že v hrdě sekulární a ateistické České republice je najednou každý odborníkem na církevní hierarchii, římskokatolickou liturgii, evangelizaci a Po-

slodní večeři Páně. A příznačné také je, že se okamžitě smíchaly dohromady dvě naprosto odlišné záležitosti, totiž velmi závažný liturgický problém vzniklý již před 50 lety na druhém vatikánském koncilu se zneužíváním mládeže v církvi. To druhé je samozřejmě záležitost hrozná, vždy

Církev je sice dle katolické nauky Bohem ustanovenou institucí, nicméně napříč církevními dějinami samozřejmě najdeme nesčetné příběhy lidí, kteří v této instituci nějakým způsobem selhali, ale najdeme zde i nemálo světců.

(nejen) v církvi existující a těžko lidsky odpuštělná, ovšem tvářit se, že církev slouží jen k účelu prznění dětí, je odpornou propagandou bolševického nebo nacistického stylu. Církev je sice dle katolické nauky Bohem ustanovenou institucí, nicméně napříč církevními dějinami samozřejmě najdeme nesčetné příběhy lidí, kteří v této instituci nějakým způsobem selhali, ale najdeme zde i nemálo světců. To má ostatně církev společné s jinými společenskými stavy a povoláními, neboť lidé nejsou a nikdy nebyli dokonalí. Tvrdit tedy, že církev je spolek tmářů a pedofilů, protože mimo jiné pracuje s mládeží, je podobné jako tvrdit, že všichni šlechtici v dějinách byli krutí a blázniví autokrati, protože zkrátka byli u moci, nebo že všichni chirurgové jsou sadisté, jelikož řezou živá těla. Omezenost tohoto myšlení snad netřeba dále komentovat. Jsou zde i tací, kteří se kvůli všem církevním „zvěrstvům“ a „tmářství“ dle reportáže na Aktuálně „nechtějí stydět za to, že jsou

katolíky“, a proto v neděli (Pomni, abys den sváteční světil) demonstrují proti českým církevním představitelům. Je tím česká katolická scéna specifická, nebo je tento katolický antikatalicismus, jehož zástupci napříč církevní hierarchií se stydí za vlastní kulturu a identitu, celosvětovým fenoménem?

Podivně rozpolcenému stavu v církvi (a nejen v ní) neprospívá, když se duchovní čím dál více vzdalují skutečné věčné Církvi, jejím ustanovení, dědictví a řádu. Duchovní jsou však již dlouho a systematicky od druhého vatikánského koncilu odtrhávání od tradice a kulturního bohatství, jež jim má být vlastní a o nějž mají pečovat. Šedesátá a sedmdesátá léta měla za cíl modernizaci církve, zjednodušení ritu a „otevření se lidem“. Zde by se chtělo ironicky podotknout, že na Západě byla v tomto revolučním ohledu šedesátá léta všude stejná, ale to by bylo zase na jiný komentář. Otevření se lidem však nakonec způsobilo, že současná „povatikánská“ liturgie mnohdy vypadá, jako by ji nikdo nevedl a neměl ji pevně v rukou, protože účast lidu je přeci na prvním místě. Dochází tak k roztržení původního církevního prostoru, rozmlnění sakrálního a profánního a matení úloh laiků a kněží. Nepokřtění lidé, jimž měla být otevřena náruč, se však katolíky nestávají, katolíci naopak z církve odcházejí a stávají se ateisty. Naproti tomu komunita praktikující utiskovanou a záměrně potlačovanou tridentskou liturgii, která je slovy našim obdobím katolické intelektuální elity, soustředěné zejména P. Halíkem a jeho okruhem, „liturgií zastydou v pověrečném a patriarchálním 19. století“, při níž se dle těchto moudrých hlav scházejí všichni „proruští a ultrakonzervativní dezoláti“, se navzdory

Václav Klaus a celý IVK k narozeninám Milana Knížáka

V sobotu 19. dubna 2025 oslaví půlkulatých 85 let Milan Knížák. V gratulaci nelze vypočítávat všechno, čím tato skutečně renesanční osobnost ve svém dlouhém životě byla a čím vším obohatila či ovlivnila výtvarné, hudební a literární umění a veřejný život naší země. A nejenom její. Ve všem, co dělal, prokázal jasný a pevný názor, vzpurného a sebevědomého ducha, ale i realismus a racionální pohled na svět. Vždycky vyčníval, byl a je nepřehlédnutelný, vždycky měl přesah.

Umělecky působit začínal od počátku šedesátých let a rychle se stal nepřehlédnutelnou formativní osobností výtvarného umění v českém i mezinárodním kontextu. Stejně výrazně dokázal po pádu komunismu vstoupit do veřejného života a politiky.

V přelomové porevoluční době vedl dvě významné kulturní instituce naší země – Akademii výtvarných umění a Národní galerii – a svými nepoddajnými a mnohdy netradičními názory nepřestává až do současnosti ovlivňovat dění v naší zemi jak v oblasti politiky, tak ve sféře umělecké tvorby.

V gratulaci k jeho 70. narozeninám prezident republiky Václav Klaus v roce 2010 uvedl: „Milan Knížák vykročil i ze světa umění a stal se součástí naší veřejné diskuse o nás samotných, o naší době, o tom, jak zvládáme (tehdy) dvacetiletý přechod od komunismu ke svobodné společnosti,“ a také: „Většinou fouká proti větru a za to ho mnozí nemají rádi“. Je obdivuhodné, že i po patnácti letech Milan Knížák má stále

co říci, stále dokáže zaujmout, zneklidnit, potěšit i zvednout hlas, je-li to třeba. Nemění se.

Milan Knížák nikdy nestál a nestojí o pocty, ocenění a vyznamenání. Přesto jich mnoho dostal, ale nechlubí se jimi. My musíme zmínit alespoň dvě, s námi spojené – státní vyznamenání Medaili za zásluhy, kterou obdržel v roce 2005, a výroční cenu Institutu Václava Klause z roku 2015. Milan Knížák si ocenění zaslouží jako málokdo jiný. Do dnešních dnů patří jeho názory k několika málo jistotám, na něž se můžeme spolehnout.

Ze všech těchto důvodů přejeme Milanu Knížákovi hodně zdraví a elánu do dalších let.

Václav Klaus a kolektiv IVK, 17. 4. 2025

zákazům a omezování neustále rozrůstá. Možná právě proto, že se zde mše svatá nezneužívá k demonstraci politických názorů a kněží se cele věnují slavení Eucharistie.

Jedním z argumentů pro „polidšující“ modernizaci, který zaznívá i na obhajobu P. Váchy a jeho hospodské bohoslužby od těžce zkoušených „salvátorských“ farníků a jejich spřízněných duší, je údajný návrat k původní staré církvi, jejíž členové se v dobách pronásledování křesťanů scházeli v katakombách i obyčejných domech. Že šlo o situaci vynucenou pronásledováním, však v této argumentaci zcela zapadá, a pracuje se jen s naivní a romantickou představou prostoty a otevřeného společenství. Toto společenství bylo nicméně odjakživa plně hierarchizované a elitní – určitá tajemství víry byla přístupná jen pokřtěným a důvěryhodným členům, kteří podstoupili určité zkoušky a naučili se z paměti některé zásadní texty, jejichž znalost (v liturgickém jazyce) byla známkou příslušnosti ke společenství. Stejně tak je díky bádání v oboru raně křesťanského umění a architektury doloženo, že v atriových křesťanských domech existovaly oddělené prostory určené výhradně k modlitbě, a že tedy bohoslužba s proměňováním neprobíhala u obyčejného stolu. Nejstarší existující příbytek tohoto typu, tzv. domus ecclesiae v Dura Europos z první poloviny 3. století, zahrnuje přísně oddělené baptisterium a jakýsi představeň kaple se zbytky oltáře obráceného k východu (rozhodně tedy ne k lidu). Jakmile křesťané dostali po staletích krutého

pronásledování možnost veřejně využívat kostely a baziliky, hierarchie rozpoznávání víry a odpovědnosti jednotlivých členů se plně projevila i v majestátní církevní architektuře. V období první církve nebylo

Jakmile křesťané dostali po staletích krutého pronásledování možnost veřejně využívat kostely a baziliky, hierarchie rozpoznávání víry a odpovědnosti jednotlivých členů se plně projevila i v majestátní církevní architektuře.

dovoleno, aby byli druhé části mše, tedy slavení svátosti Eucharistie (!), přítomni katechumeni teprve se připravující na křest, kající (pokání bylo tehdy veřejné a mohlo trvat i roky), heretici a Židé. Z původních ritů raně křesťanské liturgie se dochovalo slavné zpívané provolání ohlašující začátek této části mše, jež by svou majestátností chtěně „raněkřesťanskou“ salvátorskou farnost nejspíše rozplakalo. Ženy byly nadto oddělené od mužů a celé shromáždění bylo usazeno dle společenské hierarchie. Nejvnitřnější a nejzávažnější tajemství celého náboženství tak byla přísně střežena a odhalována jen nejprůpravenějším a nejpovolanějším a s co největší možnou úctou. Předposlední velká liturgická změna před zhruba pěti sty lety, ustavená na tridentském koncilu, byla spíše zpřehledněním, ukázněním a sjednocením typů (ritů) západních bohoslužeb do té doby existujících. Odstranění chórových přepážek kvůli možnosti uka-

zování proměněné Hostie tak bylo vlastně z dlouhodobého pohledu velmi liberální a lidové, přestože šlo o to se velmi přísně teologicky, a tedy liturgicky, vymezit vůči protestantismu, který v proměňování, transsubstanciaci, nevěřil.

Zkrátka a dobře, slavit svátost Eucharistie není a nikdy nebylo divadelním představením pro „chudáky bezvěrce“, kteří mají trauma z katolické církve, a proto je nutné se jim co nejvíce přiblížit. Dle nezákladnější teologické vrstvy to znamená plně se snažit být hoden přijmout Krista, a tedy Boha. Snažit se má člověk, a ne Bůh. A když už zaznívájí slova o tom, že Kristus, jenž Církev ustanovil, přijímal všechny, stačí si přečíst evangelijní podobenství. Přijímal všechny, kdo činili pokání a zapřeli sami sebe, rozhodně tedy ne všechny bez rozdílu. Společenstvím se navíc nemyslí společenství lidské, nýbrž společenství svatých, tj. společenství věčné, stojící mimo tento svět. Toto společenství nikdy nebylo liberálně demokratické, ani pravdoláskařsky aktivistické, do 20. století dokonce nebylo ani zpolitizované.

Jak vidíme, idealizace spravedlivého boje a jeho zvrácená romantizace bez ohledu na fakta není záležitostí jen čistě politických debat. Politické liberálně demokratické myšlení totiž dokázalo ovládnout i nejstarší evropskou instituci, jejímž cílem vždy byla spása jednotlivých lidských duší bez ohledu na jejich politickou orientaci. Můžeme se jenom stále dokola ptát, co za tím vším liberálním tlakem stojí. Boží dobro to zřejmě nebude, spíše to správné „lidové demokratické“.

Publikováno na Echo24.cz, 17. 3. 2025

Papež, na kterého čekáme

Ladislav Jaki

člen správní rady IVK

Blíží se volba nového papeže. Ve Vatikánu stále panuje oficiální smutek, ten je ale zároveň lhůtou, která má umožnit volitelům z celého světa, aby se dostavili do Sixtinské kaple na konkláve.

Naprostou většinu voličích kardinálů jmenoval právě zesnulý papež František, takže by se mohlo předpokládat, že jeho nástupce bude pokračovatelem Františkovy linie navenek silně liberálního, uvnitř tvrdě autoritativního pontifikátu. Není ale představitelné, aby se do volby nepromítly společenské otřesy dnešní doby.

Dnes je přehodnocováno i to, co bylo společným základem našeho světa po stovky let. Prosakování extrémního pokrokářství do kultury, politiky, vzdělávání, výchovy i rodiny se nemohlo vyhnout ani strukturám katolické církve. Ale ne všude to vidí

stejně. Ne všude je společnost rozmazlená, znuděná, přežraná, a tedy zralá pro dekadenci. Katolíci v rozvojových zemích čelí chudobě i krutému násilí od muslimských bojůvek. Tam je církev ostrovem, útočištěm i poslední záchranou. A volitelé z těchto zemí za hlavní problém dnešního světa nejspíše nepovažují to, zda lze eucharistii pojímat jako bezva mejdan.

Prosakování extrémního pokrokářství do kultury, politiky, vzdělávání, výchovy i rodiny se nemohlo vyhnout ani strukturám katolické církve.

Brutální pokrokářství udělalo velkou chybu. Po desítky let se mu vyplácela metoda vařených žáb, salámová metoda, metoda pomalého a nenápadného prosakování rozhodujícími institucemi. V posledních letech ale protagonisté extrémního liberalismu získali pocit, že cíl už je nadosah. A tak šlápli na plyn a ztratili svou taktickou opatrnost. A najednou jejich jízda začíná vadit

i těm, co si výstřelky pokrokářství nechali dlouho líbit.

A tohle vše bude tvořit rámec volby nového papeže, to vše se bude promítat do motivace volitelů, do jejich debat a dohod. A možná někdo z kardinálů pronese myšlenku, zda není načase začít přehodnocovat přehodnocování.

Za pár týdnů bude mít svět papeže nového. Ano, svět, ne pouze katolická církev. Bude-me vědět, zda nový papež bude zosobňovat nadechnutí, nebo jen pasivní posouvání se v dosavadní trajektorii.

Dnes je to dvacet let, co na Svatopetrském náměstí probíhala inaugurace tehdy nově zvoleného papeže Benedikta XVI. Byla u toho i pětičlenná delegace z České republiky. Prezident republiky Václav Klaus s chotí Livií, ministr zahraničí Cyril Svoboda, já a šéf hradního protokolu Jindřich Forejt. Dobře si pamatuji na pocit jistého zadostiučnění, že přichází správný papež pro tyto časy. S jakými pocity uvítáme toho příštího?

24. 4. 2025